

Список використаних джерел

1. Конституція України від 28 червня 1996 р. (зі змінами). URL: <http://zakon.rada.gov.ua> (дата звернення: 06.11.2025).
2. Кримінальний процесуальний кодекс України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4651-17#Text> (дата звернення: 06.11.2025).
3. Про внесення змін до Кримінального процесуального кодексу України та Закону України «Про попереднє ув'язнення» щодо додаткового регулювання забезпечення діяльності правоохоронних органів в умовах воєнного стану: Закон України від 03.03.2022. *Офіційний вебпортал парламенту України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2111-20#Text> (дата звернення: 06.11.2025).
4. Особливості тактики окремих видів обшуку. Лекція. Харків. 2023. С. 15 URL: <https://share.google/rkldvPHsDBXheGiJd>.
5. Цапівич В., Гаркуша А. Процесуальні особливості проведення обшуку в умовах воєнного стану. *Дніпровський науковий часопис публічного управління, психології, права*. 2024. Вип. 2. С. 121–126.

Одерій Олексій Володимирович,

професор кафедри кримінального процесу та криміналістики Донецького державного університету внутрішніх справ, доктор юридичних наук, професор

ПРОТИДІЯ ОРГАНІЗОВАНИЙ ЗЛОЧИННОСТІ (ОКРЕМИЙ АСПЕКТ)

Організована злочинність завжди була серйозною загрозою для стабільності держави та суспільства. Повномасштабна війна в Україні суттєво загострила соціальні, економічні, гуманітарні та інші проблеми, чим організована злочинність скористалася значно активізувавшись [1]. На тепер ми зіткнулися з явищами, які раніше не були такими масштабними. Так, *незаконне переправлення людей через державний кордон, торгівля трофейною зброєю чи боєприпасами (зокрема криміналітету)*, - становлять серйозну загрозу для національної безпеки, оскільки підривають обороноздатність і створюють ґрунт для діяльності організованих угруповань. Невипадково серед практиків і науковців існує думка, що за такі правопорушення в умовах війни

доцільно запровадити суворіші санкції Кримінального кодексу України, збільшити розміри застав, а для організаторів злочинних схем – взагалі передбачити безальтернативне тримання під вартою.

З огляду на наведене висвітливо певний аспект у протидії організованій злочинності. Так, у спілкуванні з практиками було виявлено несподіваний вектор «інтелектуальної» діяльності представників організованої злочинності. Загальновідомо про вільний доступ до Єдиного державного реєстру судових рішень (ЄДРСР) [2], що створює комфортні умови для діяльності правників у питаннях вивчення певних судових рішень, а значить прийняття відповідних рішень, підготовку документів та ін. При цьому відкритість судових рішень прямо передбачена ст. 2. Закону України «Про доступ до судових рішень», а ст. 7 конкретно визначає відомості, що не можуть бути розголошені в їх (судових рішеннях) текстах, відкритих для загального доступу. Цим же нормативним актом передбачено, що порядок ведення ЄДРСР затверджується Вищою радою правосуддя (ст. 3) [3], в розвиток чого останньою було затверджено відповідний «Порядок...» [4], який і визначив процедуру формування та ведення цього інформаційного ресурсу, в тому числі й умови забезпечення надання як загального, так і повного доступу до ЄДРСР, що суттєво впливає на об'єм отримуваної інформації. Визначені «Порядком...» обмеження цілком виправдані з багатьох безпекових та інших питань, проте ті, хто в певному сегменті злочинної діяльності є обізнаний (а мова йде про аналітиків від злочинних угруповань, які ретельно моніторять контент ЄДРСР) – навіть за обмеженого доступу до документу відразу виявляють (розуміють) наявність бодай непрямих ризиків для продовження своєї злочинної діяльності та оперативно приймають відповідні рішення на протидію (*наприклад, призупиняють злочинну діяльність, виїжджають в інший регіон та ін.*), оскільки розуміють про можливі заплановані стосовно них певні оперативні заходи.

Але ця проблема виявилася ще глибшою. Ми всі стали свідками того, як навесні 2025 року Національне антикорупційне бюро України повідомило двом адвокатам та фактичному керівнику адвокатського об'єднання про підозру у несанкціонованому доступі до закритої (!) частини ЄДРСР [5; 6]. За даними слідства, починаючи з серпня 2022 року підозрювані отримали доступ до закритої частини згадуваного реєстру

судових рішень й почали систематично використовувати ці дані для автоматизованого отримання інформації про результати розгляду судами клопотань від правоохоронних органів та прокуратури. Більше того, для цього було розроблено спеціальний скрипт [7], який кожні 12 годин збирав дані та зміст нових судових рішень щодо клієнтів адвокатів і дозволяв проводити ручний пошук у реєстрі.

Судові рішення, одержані за допомогою обох функцій, використовувались адвокатами у своїй діяльності. Зокрема, підозрювані стежили за ухвалами суддів щодо надання дозволів на проведення обшуків та інших слідчих дій, щоб попереджати своїх клієнтів. Отримані незаконним шляхом дані використовувалися для підготовки до слідчих дій, знищення речових доказів і документів, а також ухилення клієнтів адвокатів від кримінальної відповідальності. Внаслідок цієї злочинної схеми було здійснено 39 615 пошукових запитів та переглянуто 7 572 судових рішення.

Таким чином, наявність певної системної уразливості дозволяє представникам організованої злочинності достатньо дієво протидіяти правоохоронним органам у виконанні своїх функцій, що не є прийнятним і потребує негайної відповідної реакції з боку держави з метою її усунення.

Список використаних джерел

1. Одерій О. В. Організована злочинність в умовах війни (шляхи протидії). *Актуальні проблеми кримінально-правового, кримінального процесуального та криміналістичного забезпечення протидії злочинності в сучасних умовах* : матер. Міжнар. наук.-практ. конф. (м. Дніпро, 20 груд. 2024 р.). Дніпро : Дніпров. держ. ун-т внутр. справ, 2024. С. 207–210. URL: <https://er.dduvs.edu.ua/handle/123456789/15558>

2. Інформаційний ресурс «Єдиний державний реєстр судових рішень». URL: <https://reyestr.court.gov.ua/>

3. Закон України «Про доступ до судових рішень». *Відомості Верховної Ради України*. 2006. № 15. Ст. 128. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3262-15#Text>

4. Вища Рада Правосуддя. Рішення від 19.04.2018 № 1200/0/15-18 «Про затвердження Порядку ведення Єдиного державного реєстру судових рішень». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v1200910-18#Text>

5. НАБУ і САП викрили схему незаконного доступу до закритих судових рішень. *Офіційний сайт НАБУ*. URL :

<https://nabu.gov.ua/news/nabu-i-sap-vykryly-skhemu-nezakonnogo-dostupu-do-zakrytykh-sudovykh-rishen/>

6. Справа адвокатів-хакерів. Як НАБУ виявило паразитів. *Дзеркало тижня*. 22 квітня 2025 р. URL: <https://zn.ua/ukr/anticorruption/sprava-advokativ-khakeriv-jak-nabu-vijavilo-parazitiv.html>

7. Що таке скрипт та скриптова мова. URL: <https://proseo.kiev.ua/stati/shcho-take-skrypt-ta-skryptova-mova/>

Патик Леся Леонідівна,

доцент кафедри криміналістики та судової медицини Національної академії внутрішніх справ, кандидат юридичних наук, доцент

Патик Андрій Анатолійович,

провідний науковий співробітник Науково-дослідної лабораторії з проблем криміналістичного забезпечення та судової експертології Навчально-наукового експертно-криміналістичного інституту Національної академії внутрішніх справ, кандидат юридичних наук, старший дослідник

ВИДИ СУДОВИХ ЕКСПЕРТИЗ, ЩО ПРИЗНАЧАЮТЬСЯ ПІД ЧАС РОЗСЛІДУВАННЯ САМОВІЛЬНОГО ЗАЛИШЕННЯ ВІЙСЬКОВОЇ ЧАСТИНИ АБО МІСЦЯ СЛУЖБИ

На початковому етапі розслідування самовільного залишення військової частини або місця служби (СЗВЧ) проводяться різні види слідчих (розшукових) дій. Особливого значення для здобуття доказів такої протиправної діяльності набувають допит свідків, вивчення військових документів (наприклад, наказів про прийом на службу, довідки про хворобу, відрядження тощо) та проведення судових експертиз.

Наявність слідів на місці події або на одязі військовослужбовця, документів при ньому тощо можуть стати підставою для проведення різних видів експертних досліджень, які оформлюються висновком експерта, що є відповідно до ч. 2 ст. 84 КПК України джерелом доказів [1]. Такі дослідження